

ODLUKE STRANIH SUDOVA I ARBITRAŽA

PRVE ODLUKE MEĐUNARODNOG SUDA ZA PRAVO MORA

INTERNATIONAL TRIBUNAL FOR THE LAW OF THE SEA

Presuda od 4. prosinca 1997.

“Saint Vincent and the Grenadines”

v.

“Guinea”

- Odluka o privremenim mjerama od 11. ožujka 1998.

Prvi postupak pred Međunarodnim sudom za pravo mora u Hamburgu pokrenut je 13. studenoga 1997. godine u slučaju uzapćenja broda “Saiga”. Država zastave broda Sveti Vincent i Grenadini podnijela je Sudu zahtjev za hitno oslobađanje broda i njegove posade, pozivajući se na članak 292. Konvencije UN o pravu mora iz 1982. godine. Svi suci, njih dvadeset i jedan, donijeli su 4. prosinca 1997. godine jednoglasnu odluku da je Sud nadležan za rješavanje toga predmeta. Glasujući s 12 : 9 Sud je zaključio da je zahtjev prihvatljiv i da se brod i njegova posada trebaju hitno osloboditi uz uvjet polaganja razboritog pologa ili drugog novčanog jamstva. Na zahtjev Svetog Vincenta i Grenadina Sud je 1. ožujka 1998. godine donio i odluku o propisivanju privremenih mjera temeljem članka 290. Konvencije.

Međunarodni sud za pravo mora sa sjedištem u Hamburgu glavni je forum za mirno rješavanje sporova i zahtjeva vezanih uz Konvenciju UN o pravu mora iz 1982. te svih predmeta za koje je, u nekom drugom ugovoru predviđena nadležnost toga Suda. Konstituiran je i djeluje temeljem Konvencije i Priloga VI koji je dodan uz Konvenciju - Statuta Međunarodnog suda za pravo mora. Nakon stupanja na snagu Konvencije, izbora 21 nezavisnog suca (1. kolovoza 1996. godine), te neophodnih organizacijskih priprema Sud je započeo s djelovanjem u jesen 1997. godine.

Prvi slučaj pred Sud je iznesen 13. studenoga 1997. godine u svezi sa uzapćenjem broda “Saiga” ispred obale zapadne Afrike. Sveti Vincent i Grenadi-

ni, država čiju je pogodovnu zastavu vijao brod "Saiga", pokrenula je pred Sudom postupak protiv Vlade Gvineje. Država zastave broda pozivala se na članak 292. Konvencije i tražila od Suda da naloži hitno oslobađanje broda i njegove posade. Obje države su stranke Konvencije UN o pravu mora iz 1982. godine.

Tanker "Saiga" nosivosti 5780 tona u vrijeme uzapćenja opskrbljivao je gorivom ribarske brodove ispred obale, a angažirala ga je naftna kompanija sa sjedištem u Ženevi (Lemania Shipping Group Ltd.). U rano jutro 27. listopada 1997. godine ušao je u gospodarski pojas Gvineje i dostavio gorivo tri- ma ribarskim brodovima pod grčkom i talijanskom zastavom, koji su imali gvinejsku dozvolu za ribarenje.

Gvinejska Vlada smatrala je punjenje rezervoara ribarskih brodova ispred obale kršenjem brojnih gvinejskih zakona, posebice onog o zabrani neovlaštenog uvoza, transporta i distribucije goriva u Gvineji. Zbog toga su brodovi gvinejske Vlade zahtijevali da se "Saiga" zaustavi. Nakon što se brod nastavio kretati, pokrenuta je potjera te je zaustavljen južno od morske granice Gvineje, u gospodarskom pojasu Sijera Leone. Nakon uzapćenja 28. listopada brod je doveden u Conakry u Gvineji i zadržan.

U skladu s gvinejskim zakonom, gvinejske vlasti su sa "Saige" iskrcale nafte u vrijednosti oko 1 milijuna US\$.

Gvineja je tvrdila da je uzapćenje izvan gvinejskog teritorija provedeno u skladu s Konvencijom, budući da su patrolni brodovi navodno primjenjivali pravo progona. Pozivala se i na odluku Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda od 7. listopada 1997. godine o embargu na uvoz naftnih preradevina u Sijeru Leone. S gvinejske strane tvrdilo se, također, da se brod i posada ne mogu osloboditi jer je potrebno provesti kazneni postupak pred gvinejskim sudom.

Zastupnici Svetog Vincenta i Grenadina pred Međunarodnim sudom za pravo mora (Nicholas Howe iz londonske tvrtke Stephenson Harwood i njegov pomoćnik Maitre Thiam iz Senegala) optužili su Gvineju za piratstvo i kršenje prava slobode plovidbe. Tvrdili su da Gvineja nije postupila u skladu s člankom 292. st. 4. Konvencije koji se odnosi na hitno oslobađanje broda i posade nakon polaganja jamstva.

Gvineju su pred Sudom predstavljali hamburški odvjetnik Hartmut von Brevern (iz tvrtke Rohreke, Boys, Reme and von Werder) i Barry Alpha Oumar iz Gvineje. Oni su tražili od Suda da odbaci zahtjev Svetog Vincenta i Grenadina, tvrdeći da nisu zadovoljeni uvjeti za hitno oslobađanje predviđeni u članku 292. st. 1. Konvencije. Uzapćenje i zadržavanje, prema mišljenju gvinejske strane, nije predstavljalo kršenje bilo koje odredbe Konvencije, pogotovo stoga što Gvineji nije bilo ponuđeno novčano jamstvo.

Nakon što je Sud održao rasprave 27. i 28. studenoga 1997. svi suci, njih dvadeset i jedan, jednoglasno su odlučili da Sud ima nadležnost u slučaju "Saiga" prema članku 292. Konvencije. Glasujući 12:9 Sud je zaključio da je zahtjev Svetog Vincenta i Grenadina prihvatljiv i da se brod i posada trebaju hitno osloboditi uz uvjet polaganja razboritog pologa ili novčanog jamstva - u obliku broskog tereta (nafte u vrijednosti od 1 milijuna US\$) i jamstva od 400 000 US\$.

Većina sudaca smatrala je uzapćenje djelovanjem u svezi s kršenjem propisa o ribolovu u gospodarskom pojasu (prema članku 73. Konvencije), te je Sud potvrdio postojanje kršenja Konvencije. Polaganje razboritog pologa činilo se neophodnim u pogledu naravi postupka hitnog oslobađanja.

Gledište manjine izraženo je u odvojenim mišljenjima nekoliko sudaca koji su smatrali da je uzapćenje izvršeno tijekom primjene gvinejskih carinskih propisa ili propisa o sprječavanju krijumčarenja. Prema njihovom mišljenju "opskrbljivanje ribarskog broda gorivom je djelatnost koja prema Konvenciji spada u nadležnost obalne države u pogledu iskorištavanja, očuvanja ili gospodarenja živim bogatstvima gospodarskog pojasa".

Nakon što je Sud donio odluku u *slučaju broj 1*, Sveti Vincent i Grenadini zatražili su izdavanje bankovnog jamstva 10. prosinca 1997. godine, a čiji oblik, zastupnik Gvineje nije smatrao "prihvatljivim" u smislu odluke Suda od 4. prosinca. Uz to, zapovjednika "Saige" 17. prosinca Kazneni sud Gvineje kaznio je novčanom kaznom u iznosu od 15 milijuna US\$. Određeno je, također, da bi brod trebao biti zaplijenjen.

Sveti Vincent i Grenadini pokrenuli su 22. prosinca arbitražni postupak i zatražili od arbitražnog suda propisivanje privremenih mjera. Od arbitražnog suda zatraženo je i da *inter alia* okarakterizira gvinejski postupak kršenjem prava slobode plovidbe. Propisivanje privremenih mjera zatraženo je kako bi Gvineja odmah poduzela neophodne mjere da udovolji odluci Suda od 4. prosinca 1997. godine. To se posebice odnosilo na oslobađanje broda "Saiga" i njegove posade, suspendiranje odluke suda u Conakryu od 17. prosinca te odustajanje od primjene njezinih zakona u svezi s carinom i krijumčarenjem unutar gospodarskog pojasa Gvineje.

Budući da nijedna strana pri ratifikaciji Konvencije nije izabrala sredstvo za rješavanje sporova, za obje se države smatralo da prihvaćaju arbitražu arbitražnog suda.

Ipak, obje su strane smatrale da je preporučljivije da o zahtjevu Svetog Vincenta i Grenadina odluči Sud. Razmjenom pisama od 20. veljače 1998. godine složile su se da se podvrgnu nadležnosti Suda, uključujući zahtjev za propisivanje privremenih mjera. Sud je prihvatio njihov sporazum, te je zahtjev za privremenim mjerama unijet u popis slučajeva kao *slučaj "Saiga" broj 2*. Zahtjev od 22. veljače unijet je u popis slučajeva kao *slučaj "Saiga" broj 3*, a Sud će se njime baviti u travnju 1999. godine.

Tijekom dviju javnih rasprava 23. i 24. veljače 1998. godine zastupnici strana iznijeli su svoje argumente, a Sud je objavio da će odluku donijeti 11. ožujka.

Pismom od 4. ožujka zastupnik Svetog Vincenta i Grenadina izvijestio je Sud da su brod "Saiga" i zapovjednik oslobođeni. I zastupnik Gvineje potvrdio je Sudu da je Gvineja udovoljila sudskoj odluci od 4. prosinca 1997. godine.

Odluku o privremenim mjerama Sud je donio 11. ožujka 1998. nazvavši je nalogom. Svi suci, njih dvadeset i jedan, jednoglasno su, u skladu s člankom 290. st.1. Konvencije odredili "...da će se Gvineja uzdržati od poduzimanja ili

provođenja svih sudskih ili administrativnih mjera protiv broda "Saiga", njegovog zapovjednika i drugih članova posade, vlasnika ili brodara, u svezi s incidentima koji su doveli do uzapćenja i zadržavanja broda 28. listopada 1997. godine...". Preporučeno je da dvije države "... pokušaju doći do sporazuma prije konačne odluke, a u tu svrhu trebaju osigurati uzdržavanje od svih djelovanja njihovih vlasti ili brodova koji viju njihovu zastavu, a kojima bi se mogao otežati ili produbiti spor iznesen pred Sud".

Pitanje - je li nalog o privremenim mjerama bio više u korist Svetog Vincenta i Grenadina ili Gvineje - ostavlja se na prosudbu čitatelju. Važnija je, međutim, činjenica da je tim nalogom Sud donio mudru odluku usmjerenu na postizanje suradnje, a ne na održavanje spora.

O temeljnim pitanjima Sud će uskoro odlučivati u *slučaju "Saiga" broj 3*. Postupanje u prva dva slučaja ipak već pokazuje da Međunarodni sud za pravo mora predstavlja kompetentan forum za brzo rješavanje slučajeva vezanih i uz vrlo složena pitanja.

(The International Journal of Shipping Law,
September 1998, Part 3, pp. 197-203)

Marina Vokić Žužul, mlađi asistent
Jadranski zavod HAZU